

ISBD(CR) : INTERNATIONAL STANDARD BIBLIOGRAPHIC DESCRIPTION FOR SERIALS AND OTHER CONTINUING RESOURCES : REVISED FROM ISBD(S) : INTERNATIONAL STANDARD BIBLIOGRAPHIC DESCRIPTION FOR SERIALS / recommended by the ISBD(S) Working Group ; approved by the Standing Committees of the IFLA Section on Cataloguing and the IFLA Section on Serial Publications. München : Saur, 2002. XI, 112 str. ; 25 cm. (UBCIM publication ; n. s., vol. 24) ISBN 3-598-11599-7

Prerađeno izdanje *ISBD(S)-a: Međunarodnoga standardnoga bibliografskog opisa serijskih publikacija*, objavljeno je 2002. pod novim naslovom *ISBD(CR): International standard bibliographic description for serials and other continuing resources*. Standard je predstavljen je na 68. općoj konferenciji IFLA-e održanoj u kolovozu iste godine u Glasgowu. IFLA-ina Komisija za katalogizaciju još je 1997. na 63. općoj konferenciji održanoj u Kopenhagenu, odlučila osnovati Radnu grupu za preradbu ISBD(S)-a. To je bilo neizbježno jer je nastanak, ponajprije daljinski dostupne, elektroničke građe doveo do novih promišljanja i određivanja samog pojma serijalnosti. Preradba ISBD(S)-a bila je nužna i zbog toga što se taj standard trebao uskladiti s *ISBD(ER)-om: Međunarodnim standardnim bibliografskim opisom elektroničke građe*, objavljenim 1997. Uz to, u njega su se trebale ugraditi i preporuke IFLA-ine studije *Funkcionalni zadaci bibliografskih zapisa* objavljene 1998. No, posebno je značajno da se djelovanje Radne grupe za preradbu ISBD(S)-a vremenski podudaralo s preradbom preostala dva standarda namijenjena identifikaciji, odnosno opisu i identifikaciji serijskih publikacija. Riječ je, naravno, o *Priručniku za ISSN* te o 12. poglavlju *Anglo-američkih kataložnih pravila* (AACR2R). Uspostavljena suradnja između radnih grupa zaduženih za preradbu spomenutih standarda rezultirala je pokušajem njihova značajnijeg međusobnog usklađivanja. Ipak, takvih pokušaja bilo je i ranije jer se već i drugo, prerađeno, izdanje ISBD(S)-a objavljeno 1987. pokušalo uskladiti s *Priručnikom za ISDS*. Ponovno međusobno usklađivanje standarda za serijske publikacije koje je, kao što je spomenuto, ovaj put uključivalo i AACR2R, trebalo bi doprinijeti pojednostavljenju izrade zapisa, te olakšati njihovu međunarodnu razmjenu, što bi, zajedno, dovelo do smanjivanja troškova katalogizacije serijskih publikacija.

Poglavlje s definicijama ISBD(CR)-a, donosi, u odnosu prema ISBD(S)-u, popriličan broj novih pojmova, te njihovih određenja. No, prije nego što ih pokušamo ukratko prikazati, treba istaknuti da je definicija pojma periodička publikacija promijenjena u odnosu na onu iz ISBD(S)-a. Tako nova definicija ne spominje dosadašnju donju granicu učestalosti izlaženja dotične publikacije. Dakle, po novom, periodička publikacija vrsta je serijske publikacije koja izlazi u redovitim razmacima kraćim od godine dana. Uz to, važno je napomenuti, da su definicije pojmova časopis i novine ostale jednake kao u ISBD(S)-u. ISBD(CR) donosi ponešto preoblikovanu definiciju serijske publikacije u kojoj je izostavljen dio koji je govorio da je riječ o publikaciji tiskanoj ili izdanoj u nekom drugom obliku. Sam pojam serijske publikacije od sada je podređen novouvedenom pojmu *continuing resource*, a taj, uz serijske publikacije, obuhvaća i onu građu koja je u standardu nazvana *integrating resource*. Na temelju ovakvog određenja, možemo se zapitati je li bilo potrebno da u razriješenom nazivu standarda stoji da je riječ o bibliografskom opisu serijskih publikacija i drugih *continuing resourcea*. Naime, ako serijske publikacije potpadaju

pod dotični pojam, onda bi bilo dosljednije da se i razriješeni naziv standarda točnije oslanja na engleski akronim koji glasi samo CR. No, vjerojatno sastavljači standarda nisu željeli iz njegovog naslova potpuno izostaviti izraz za (pod)vrstu građe koja je i dalje vrlo zastupljena u zbirkama svih vrsta knjižnica. Sam pojam *continuing resource*, uz navođenje onog što obuhvaća, definiran je, tek, kao građa čije je objavljivanje započeto s namjerom da se nastavi neograničeno. Mogući hrvatski prijevod engleskog izraza *continuing resources* bio bi *neomeđena građa*, dok bi se izraz *integrating resources*, možda, mogao doslovno prevesti kao *integrirajuća građa*. Ona, zajedno sa serijskim publikacijama, tvori nadređenu kategoriju *neomeđene građe*, a obuhvaća građu u koju se uključuju novi dijelovi. Sama *integrirajuća građa* može biti omeđena (*finite*) ili neomeđena (*continuing*). Navedeni primjeri za tu *obnavljajuću* vrstu građe su mrežne stranice i publikacije koje imaju uvez sa slobodnim listovima. Definicije URL-a, WWW-a, mrežne stranice i mrežnog mjesta navedene u ISBD(CR)-u identične su onima iz ISBD(ER)-a.

U ISBD(CR)-u je, puno više nego u ISBD(S)-u, naglašena važnost ISSN-a i ključnog naslova kao onih dijelova bibliografskog zapisa koji jednoznačno identificiraju samu serijsku publikaciju. To je, nesumnjivo, plod već spomenutih napora za međusobnim ujednačavanjem različitih standarda za serijske publikacije. No, zapravo, ubuduće bi bilo bolje početi upotrebljavati izraz *neomeđena građa* jer je engleski termin *continuing resources* kao nadređeni pojam za serijske publikacije ušao i u *Priručnik za ISSN* te 12. poglavlje *Anglo-američkih kataložnih pravila*.

ISBD(CR) u poglavlju *Uvodne napomene*, uz uobičajena potpoglavlja zajednička svim ISBD-ima, donosi i potpoglavlje gdje se prilično precizno nabrajaju slučajevi u kojima promjena bilo glavnoga stvarnog naslova serijske publikacije bilo same serijske publikacije, odnosno jedinice *integrirajuće građe* zahtijeva izradu novog zapisa. Jednako tako, popisani su i slučajevi kada unatoč promjenama nije potrebna izrada novog zapisa. Namjera sastavljača ISBD(CR)-a bila je smanjiti broj slučajeva u kojima je za serijske publikacije te za novouvedenu *integrirajuću građu* potrebno izraditi novi zapis. Smanjivanje broja takvih slučajeva zacijelo će olakšati i ubrzati katalogizaciju *neomeđene građe*. Na taj se način deskriptivna katalogizacija ove vrste građe ponešto približava izradi bibliografskih ISSN zapisa. Naime, novi bibliografski ISSN zapisi rjeđe su se izrađivali pri promjenama glavnih stvarnih naslova serijskih publikacija nego kod zapisa izrađenih prema pravilima deskriptivne katalogizacije. Razlog tome treba tražiti u činjenici da je svrha ISSN zapisa ponajprije identifikacija, a tek onda opis. Zbog spomenuta međusobnog ujednačavanja standarda u ISBD(CR)-u navodi se kako sljedeće značajne promjene u glavnom stvarnom naslovu serijske publikacije zahtijevaju izradu novog zapisa: dodavanje, izbacivanje, promjena ili promjena redoslijeda unutar prvih pet riječi naslova (odnosno šest ako naslov započinje članom), te dodavanje, izbacivanje, promjena ili promjena redoslijeda bilo koje riječi nakon prvih pet riječi naslova (odnosno šest ako naslov započinje članom) ako mijenjaju značenje naslova ili ukazuju na različiti sadržaj. Novi je zapis potrebno izraditi i u slučaju kada se mijenja naziv korporativnog tijela spomenutog na bilo kojem mjestu u naslovu publikacije. Daljnje promjene koje zahtijevaju izradu novog zapisa jesu sljedeće: promjena naziva korporativnog izdavača koji izdaje publikaciju čiji je glavni stvarni naslov generički; promjena podatka o izdanju ako ukazuje na značajnu promjenu teritorijalnog područja kojem je namijenjena publikacija; promjena medija serijske publikacije; te promjena podređenoga stvarnog naslova u neovisni stvarni naslov. Novi se zapis, jednako

tako, izrađuje i kada kumulativna serijska publikacija nosi jednaki naslov kao prvi sveščić, te je na istom jeziku, no sam je sadržaj kumulacije bitno različit. I u slučajevima kada je serijska publikacija nastala spajanjem dviju ili više serijskih publikacija, odnosno dijeljenjem jedne serijske publikacije, ISBD(CR) propisuje izradu novog zapisa. Promjene *integrirajuće građe* koje zahtijevaju izradu novog zapisa jesu sljedeće: promjena podatka o izdanju koja ukazuje na značajnu promjenu teritorijalnog područja kojem je namijenjena građa; promjena medija; te nastajanje nove jedinice *integrirajuće građe* putem spajanja više njih, odnosno dijeljenjem jedne.

Dijelovi građe koji služe kao osnova za opis u ISBD(CR)-u popisani su posebno za serijske publikacije i *integrirajuću građu*. Iz navedenih shema vidljivo je da je skupina 3 kataložnog opisa *Podaci specifični za građu (ili za vrstu publikacije)* za serijske publikacije ostala nepromijenjena. Dakle, u njoj se bilježe brožani podaci. Osnova za opis jedinice *integrirajuće građe* za skupine 1, 2, 5 i 6 posljednja je inačica (*current iteration*). U skupini 4 svi elementi preuzimaju se iz posljednje inačice, osim godine izdavanja koja se preuzima s prve i /ili posljednje inačice. Za skupine 7 i 8 kao osnova za opis služe sve inačice uz bilo koji drugi izvor. Uz posebne dvije sheme u kojima su navedene osnove za opis serijskih publikacija i *integrirajuće građe*, dana je i shema sa zajedničkim propisanim izvorima podataka za *neomeđenu građu*. Iz nje izdvajamo da su kao izvor za skupinu 3 *Brožani podaci* navedene i nacionalne bibliografije.

Pravila o navođenju skupine 3 u kataložnom opisu u ISBD(CR)-u detaljnije razrađuju uvodnu napomenu o istovremenom korištenju više ISBD-a u slučajevima kada opisivana jedinica ima svojstva opisana u više njih. Naime, u ISBD(CR)-u je, za razliku od ISBD(S)-a koji sadrži jednaku napomenu, među pravilima za bilježenje skupine 3 izričito navedeno da je ona ponovljiva u dotičnim slučajevima. Dakle, na mjestu skupine 3, osim brožanih podataka, mogu se naći i podaci koji se bilježe u toj skupini po pravilima ISBD(PM)-a, ISBD(CM)-a i ISBD(ER)-a. U takvim slučajevima, kao što smo već istaknuli, skupina 3 se ponavlja, ili se piše samo jedanput po pravilima onog ISBD-a koji odgovara opisivanoj publikaciji. ISBD(CR), za razliku od ISBD(ER)-a, ne preporuča da bibliografska središta najprije u potpunosti primjene njegove propise, a zatim propise drugih ISBD-a. Kako to izgleda u samim zapisima, najbolje se vidi iz *Dodatka C* koji donosi 76 primjera. Ističemo da su primjeri podijeljeni u skupine po, uvjetno rečeno, vrstama građe, tako da imamo redom primjere za tiskanu građu, biltene priredbi (u smislu propisa *Pravilnika i priručnika za izradbu abecednih kataloga*), omeđenu *integrirajuću građu*, kartografsku građu, rukopise, tiskane muzikalije, zvučne snimke, video-zapise, elektroničku građu, *integrirajuću građu* i mikrooblike. Iz primjera je vidljivo kako je u svim onim jedinicama građe koje imaju svojstva opisana u drugim ISBD-ima, upravo po njima navedena odgovarajuća *opća oznaka građe*, iako dotični element ni po ISBD(CR)-u nije obavezan.

Na kraju, možemo zaključiti da se pravilima ISBD(CR)-a jednako dobro mogu opisati tiskane serijske publikacije, kao i jedinice novouvedene kategorije *integrirajuća građa*. No, s obzirom na brz razvoj daljinski dostupne elektroničke građe koja ima svojstvo serijalnosti, možemo pretpostaviti da ni ovo izdanje ISBD(CR)-a neće biti dugog vijeka.

Ana Barbarić